Qorti tal-Magistrati (Ghawdex)
Gurisdizzjoni Superjuri
Sezzjoni Generali

Magistrat Dr Joanne Vella Cuschieri B.A., Mag. Jur. (Eur. Law.) LL.D.

Illum it-Tlieta 22 ta' Settembru 2015

Rikors numru:- 94/2013JVC

Paul Portelli u martu Agnes Portelli

Vs

Eucharistico Camilleri

Il-Qorti;

Rat ir-rikors guramentat tal-atturi li kkonfermaw:

1. Illi l-esponenti huma fil-pussess ta' raba li jinsab fl-inħawi tar-Ramla, limiti ta' Nadur, Għawdex.

2. Illi dan ir-raba huwa accessibbli minn passagg li jikkonduci ghalih minn Triq ir-Ramla, li tigi iktar lejn it-tramuntana, u liema passagg jghaddi minn fuq proprjetà tal-intimat;

3. Illi f'xi zmien wara d-dsatax (19) ta' Ġunju tas-sena elfejn u tlettax (2013), l-intimat qabad u ghalaq dan il-passaġġ billi hawwel xtieli tal-bittiegh, brungiel, fazola, u dulliegh, u beda jsaqqi dawn ix-xitel b'mod qawwi sabiex dawn jikbru malajr u jtelfu lill-esponenti milli jghaddi minn fuq il-passagg u jaccedi ghar-raba tieghu; u fil-gimghat u xhur sussegwenti rrepeta l-istess agir b'mod li l-esponenti jinsab imtellef u effettivament mizmum milli jaccedi għall-proprjetà tieghu minn fuq il-passagg li ghandu d-dritt jghaddi minnu;

4. Illi dan l-agir jikkostitwixxi disturb fil-pussess tal-esponenti nkwantu jirrendi ferm iktar diffiċli l-access da parti tieghu gharraba tieghu;

Talbet li din il-Qorti:

1. Tiddikjara illi l-konvenut iddisturba lir-rikorrenti fil-pussess ta' hwejgu billi ostakola l-passagg li minnu huwa jaccedi ghar-raba tieghu meta f'xi gurnata wara d-19 ta' Ġunju 2013 u fil-gimghat u xhur sussegwenti l-konvenut irrenda l-access da parti tieghu ghar-raba tieghu iktar difficli;

2. Tordna lill-atturi sabiex jigu mantnuti fil-pussess ta' hwejjighom u konsegwentement il-konvenut jigi kkundannat sabiex fi zmien qasir u perentorju illi jigi prefiss, il-konvenut jirreintegra lill-attur fil-pussess pjen ta' hwejgu u dan billi jaqla' l-istess xitel u jhalli l-istess passagg ghal-liberu access tal-attur;

3. Fin-nuqqas illi l-konvenut jesegwixxi x-xoghlijiet fiz-zmien koncess lilu, tawtorizza lir-rikorrenti sabiex jaghmlu dawn ix-xoghlijiet huma a spejjez tal-konvenut, okkorrendo taht id-direzzjoni ta' perit nominand.

Bl-ispejjez, u bl-ingunzjoni ghas-subizzjoni illi ghaliha minn issa l-konvenut ingunt.

Bir-rizerva ta' kwalunkwe azzjoni ohra spettanti lir-rikorrenti kontra l-konvenut.

Rat ir-risposta guramentata tal-konvenut li kkonferma:

1. ILLI t-talbiet tal-attrici huma nfondati fil-fatt u fid-dritt kif ser jirrizulta fil-mori tal-kawza u kwindi ghandhom jigu michuda bl-ispejjez.

2. ILLI l-atturi jridu jippruvaw li ghandhom ir-rekwiziti essenzjali kollha ta' l-*actio manutentionis* a tenur ta' l-artikoli 534 tal-Kap 16 tal-Ligijiet ta' Malta u allura jinkombi fuq l-atturi li jippruvaw l-elementi kollha mehtiega a tenur ta' l-istess artikolu;

3. ILLI fi kwalunkwe kaz il-konvenut ma kkommetta ebda molestja ta' pussess.

Salvi eccezzjonijiet ulterjuri.

Rat l-atti kollha tal-kawza kif ukoll ai termini tal-verbal a fol. 48 tal-process datat 8 ta' Ottubru, 2014 rat l-atti kollha tal-kawza bin-numru 56/2013 bhala formanti parti ntegrali minn din il-kawza;

Accediet fuq il-post nhar id-19 ta' Mejju, 2015;

Rat illi fil-verbal tal-istess gurnata l-partijiet qablu li l-kawza setghet tmur ghad-decizjoni ghal-lum bil-fakulta' lill-partijiet li jaghmlu noti ta' sottomissjonijiet;

Rat is-sottomissjonijiet esebiti fl-atti.

<u>Ikkunsidrat</u>

Il-fatti:

Illi l-atturi jsostnu li huma proprjetarji u fil-pussess ta' raba fl-inhawi tar-Ramla, limiti tan-Nadur, Ghawdex u dan mill-anqas lura sa mis-sena 1984 meta huma gew lura mis-safar. Qabel kienu wkoll midhla tal-ghalqa ghaliex kienet tinhadem minn missier l-attur u ghamel ukoll zmien jahdimha qabel siefer flimkien ma' martu l-attrici. Isostnu li peress li r-raba' ma ghandhiex access dirett ghat-triq huma minn dejjem ghaddew minn fuq raba' ta' terzi biex jaccedu ghar-raba' taghhom mit-triq pubblika u jghidu li ilhom jaghmlu hekk ghal bosta snin. L-atturi jsostnu wkoll li fid-19 ta' Gunju, 2013 jew fil-jiem ta' wara l-konvenut Eucharist Camilleri flimkien ma' huh Emanuel Camilleri (il-konvenut fil-kawza bin-numru 56/2013) jew wahdu ghalaq il-passagg li minn fuqu kienu jghaddu l-atturi billi hawwel xi xtieli fl-istess passagg u saqqa l-istess xtieli b'mod mghaggel b'dana li dawn kibru malajr u telfu l-passagg tal-esponent. Dan l-agir skont l-atturi gie ripetut fil-gimghat u x-xhur ta' wara. Sussegwenti ghall-ftuh tal-kawza bin-numru 56/2013 li hija kawza ta' spoll konsegwenza tal-gheluq tal-passagg permezz tax-xtieli kif hawn fuq imsemmi l-atturi

jsostnu li l-konvenut Eucharist Camilleri ostakola aktar il-passagg billi ghamel qannicc tal-qasab mal-qasma tal-ghalqa tieghu u wkoll tpoggew xi vireg/gebel fir-rampa li twassal ghall-passagg b'hekk l-atturi gew kompletament prekluzi milli juzaw il-passagg biex jaslu ghall-ghalqa taghhom.

Minn naha tieghu l-konvenut jsostni li huwa xtara l-ghalqa in kwistjoni f'darbtejn, parti madwar hames snin qabel infethet il-kawza u l-ohra xi sentejn wara. Il-konvenut filwaqt li ma jichadx li kien hu li hawwel ix-xtieli fl-ghalqa tieghu u nkluz fil-passagg jghid li dan kien ilu jaghmlu diversi snin u kien biss fl-2013 li huwa nnota li l-atturi kienu ghaddewlu minn fuq ix-xtieli tant illi sar rapport lill-pulizija minn huh Emanuel Camilleri fuq dan u skont hu kien biss f'dak iz-zmien li huwa sar jaf bil-pretensjoni tal-atturi li jghaddu minn fuq il-proprjeta' tieghu. Il-konvenut jikkonferma wkoll li l-qannic tal-qasab kien hu li ghamlu biex ma jergghux jghaddulu minn fuq il-prodott izda jichad li ghamel il-vireg/gebel fir-rampa.

L-atturi konsegwenza tas-suespost fethu l-kawza ta' manutenzjoni odjerna sabiex jigi konfermat il-pussess taghhom fuq il-passagg li jwassal ghall-ghalqa taghhom filwaqt li l-konvenut jichad l-allegazzjonijiet tal-atturi u jsostni li ghandhom ikunu l-atturi li jippruvaw l-elementi essenzjali tal-*actio manutentionis*.

Bazi legali:

Illi l-atturi qed ivantaw pretensjonijiet ta' 'disturb fil-pussess' u ghalhekk intavolaw azzjoni ta' manutenzjoni.

Illi l-azzjoni ta' manutenzjoni hi kontemplata fl-artikolu 534 tal- Kodici Civili kif isegwi:

'Kull min, waqt li jinsab fil-pussess, ta' liema xorta jkun, ta' haga mmobbli, jew ta' universalita' ta' hwejjeg mobbli, jigi mmolestat f'dak il-pussess, jista', fi zmien sena mill-molestja, jitlob li jinzamm f'dak il-pussess, basta li ma jkunx ha b'idejh dak il-pussess minghand il-konvenut bi vjolenza jew bil-mohbi, jew ma jkunx kiseb minghandu dak il-pussess b'titolu prekarju".

Dwar l-element ta' *'pussess'*, l-Onorabbli Qorti tal-Appell fil-kawza

Vella vs Boldarini deciza fl-24 ta' Frar, 1967 kienet tat interpretazzjoni wiesgha tar-rekwizit tal-pussess, u osservat li fis-sistema tal-ligi taghna, il-vizzju tal-prekarjeta, jeskludi l-azzjoni biss meta jkun fil-konfront tal-konvenut, u osservat li dan jirrizulta car mill-kliem *'minghandu'* fl-ahhar tal-artikolu. L-Onorabbli Qorti qalet ukoll li dik kienet l-intenzjoni cara tal-legislatur kif jirrizulta min-noti ta' Sir Adrian Dingli dwar dan l-artikolu stess li jaghmlu enfasi fuq is-sopressjoni tal-kelma *"legittimu"* li kienet tinsab fil-kodici taljan relattivament ghall-pussess manutenibbli.

Ghandu jinghad li qabel ma nghatat is-sentenza hawn fuq citata l-gurisprudenza lokali kienet kontrarja, u kien jinghad li biex wiehed jirnexxi bl-*actio manutentionis* irid jipprova pussess *animo domini* fis-sens tal-artikolu 524(1) tal-Kodici Civili. Hekk, fil-kawza **Bonello Micallef vs Parnis England**, deciza mill-Prim'Awla tal-Qorti Civili l-Qorti fid-9 ta' Mejju, 1957, il-Qorti ddikjarat kif isegwi:

'il-pussess, skont l-interpretazzjoni kostanti tal-Qrati Taghna, jikkomprendi biss il-pussess kif definit mil-legislatur fl-art. 561 tal-Kodici citat, jigifieri d-detenzjoni ta' haga 'animo domini' (Kollezz. XXVII.I.622; u XXXIII.II.198); Illi 'ex admissis' l-attrici hija ko-inkwilina tal-fond in kwistjoni, u ghalhekk ma tistax tezercita l- azzjoni llum minnha esperita'.

Fis-sentenza moghtija mill-Onorabbli Qorti tal-Appell fil-kawza **Arrigo vs Anastasi**, deciza fit-3 ta' Gunju, 1959, dik l-Onorabbli Qorti ddistingwiet bejn l-azzjoni kontemplata fl-artikolu 534 tal-Kodici Civili, u l-azzjoni li tispetta lill-inkwilin kif isegwi:

'hu manifest li l-azzjoni esperita mill-attur mhix dik li tohrog mid-dispozizzjoni tal-ligi riferita, li hija moghtija biss fis-sens proprju u strett ta' detenzjoni 'cum animo domini'; u dan ghaliex l-attur ma ghandux, u lanqas ma jippretendi li ghandu, pussess simili, u ma bbazax l-azzjoni fuq dak il-pussess, imma fuq id-dritt li l-ligi taghti lill-inkwilin li jagixxi kontra t-terz li ghemilu jkun immolestah fit-tgawdija tal-haga li tkun giet lilu lokata. Fl-ghemil tat-terz konvenut, deskritt fl-att tac-citazzjoni, l-attur jirravviza molestja; u billi, kif huwa jallega, din mhix molestja ta' dritt, qieghed jagixxi f'ismu nnifsu kontra l-istess konvenut in bazi ghad-dispozizzjoni kontenuta fl-art. 1639 tal-istess Kodici citat, li tipprovdi fis-sens li sid il-kera mhux obbligat jaghmel tajjeb lill-kerrej ghall-molestja li terzi persuni b'ghemilhom jikkagunaw lill-inkwilin fit-tgawdija tal-haga, meta dawn il-persuni ma jkunux jippretendu xi jedd fuq il-haga mikrija, bla hsara tal-jedd tal-kerrej li

jagixxi kontra dawk il-persuni f'ismu nnifsu".

Fil-kawza **Mamo vs Camilleri** deciza mill-Onorabbli Qorti tal-Appell fit-23 ta' Marzu, 1962 rega' intqal li l-azzjoni kontemplata fl-artikolu 534 ma tispettax lill-inkwilin, izda lil min hu pussessur skont kif definit fl- istess ligi:

'L-azzjoni ezercitata lanqas tista' tkun dik ta' manutenzjoni fil-pussess kontemplata fl-art. 571; ghas-semplici raguni illi l-attur hu biss kerrej tal-fond, cjoe' semplici detentur, mentri dik l-azzjoni tikkompeti biss lil min hu possessor fis-sens veru tal-art. 561(1) tal-imsemmi Kodici'.

F'kawza aktar recenti l-posizzjoni dwar din l-azzjoni regghet giet studjata mill-Prim'Awla tal-Qorti Civili (Onorevoli Mhallef Dr. G. Caruana Demajo) fil-kawza fl-ismijiet **Aquilina vs Aquilina** deciza fit-8 ta' Frar, 1996. F'dik il-kawza l-Qorti ma qablitx ma' l-interpretazzjoni moghtija mill-Onorabbli Qorti tal-Appell fil-kawza **Vella vs Boldarini** u qalet li min m'ghandux pussess ancorche' 'ta' liema xorta jkun (ie. ukoll *in mala fede*), ma jistax jipproponi l-*actio manutentionis*. Ghalhekk, inkwilin, li ghandu biss *causa detentionis*, m'ghandux din l-azzjoni. Il-Qorti kienet osservat li *'titolu prekarju'* fis-sistema Malti ghandha tifsira cara fl-artikolu 1839 tal-Kodici Civili, u, ghalhekk, m'ghandhiex tigi nterpretata skont id-duttrina Franciza (kif ghamlet l-Onorabbli Qorti tal-Appell fil-kawza "Vella vs Boldarini") fejn ghandha sinjifikat ta' *"ogni detenzione in nome altrui"*. L-artikolu 1839 tal-Kap. 16 tal-Ligijiet ta' Malta jaqra kif isegwi:

'Il-prekarju huwa l-istess kuntratt ta' self ghall-uzu mfisser fl-artikolu 1824, izda b'din id-differenza biss, illi dak li jislef il-haga jibqa' fis-setgha li jehodha lura meta jrid.'

Jidher li hija din l-ahhar posizzjoni li qed tigi segwita mill-Qrati taghna. Fil-kawza **Mamo vs Galea** deciza mill-Prim' Awla tal-Qorti Civili preseduta mill-Onorevoli Mhallef Dr. Philip Sciberras fit-18 ta' Frar, 2004 inghad kif isegwi:

'Issa l-pussess tutelabbli li jillegittima l-azzjoni hu dak definit fl-Artikolu 524 (1) tal-Kapitolu 16. Pussess li allura ghandu jkun b'rekwizit il-karattru tal-pussess ad usucapionem, ossija l-pussess pacifiku, kontinwu, pubbliku u ininterrott. Pussess li kellu jfisser bhala minimu detenzjoni ta' haga animo domini. Kien ghalhekk li jinsab ritenut illi azzjoni ta' din ix-xorta ma tistax tigi ezercitata minn persuna li kienet, per ezempju, semplici inkwilina tal-

fond li fih tkun saret il-molestja li tkun trid tigi respinta b'dik l-azzjoni'.

Fil-kawza fl-ismijiet **Borg vs Cachia Zammit**, deciza mill-Prim'Awla tal-Qorti Civili preseduta mill-Onorevoli Mhallef Dr. David Scicluna fit-8 ta' Ottubru, 2004 inghad illi:

'Issa huwa veru li l-artikolu 534 tal-Kodici Civili jipprovdi li l-azzjoni ta' manutenzjoni jista' jressaqha min "jinsab fil- pussess ... ta' haga immobbli" u li dan il-pussess jista' jkun "ta' liema xorta jkun"; izda dan ma jfissirx li d-detenzjoni hija bizzejjed ghax detenzjoni mhijiex pussess. Kemm "pussess ta' liema xorta jkun" ma jinkludix ukoll id-detenzjoni jidher aktar car mill-artikolu ta' wara (l-artikolu 535) dwar l-azzjoni ta' spoll li, kontra dak li jipprovdi l-artikolu 534, isemmi kemm il-"pussess ta' liema xorta jkun" kif ukoll "id-detenzjoni" biex juri li l-azzjoni ta' spoll jista' jressaqha wkoll id-detentur. Ghalhekk l-attur ma setax jipprocedi kontra l-konvenuti ai termini ta' l-artikolu 534 tal-Kodici Civili izda kellu semmai rimedji alternattivi kontemplati mill-istess ligi.'

Dan gie wkoll konfermat fil-kawza fl-ismijiet **George Camilleri vs. George Bonello** deciza mill-Prim'Awla tal-Qorti Civili preseduta mill-Onorevoli Mhallef Dr. Tonio Mallia nhar l-20 ta' Ottubru, 2005 fejn wara li gharblet il-gurisprudenza hawn fuq imsemmija ddikjarat kif isegwi:

'Din il-Qorti taqbel ma' dan l-insenjament, u tqis li l-actio manutensionis tista' tigi ezercitata biss min min ikollu "pussess", fis-sens tal-ligi, tal-proprjeta' in kwistjoni.'

Provi

L-elementi taz-zmien:

Illi l-element taz-zmien u cioe' li l-kawza kellha tigi prezentata fi zmien sena minn meta sehh id-disturb fil-pussess johrog car mill-fatt li fid-19 ta' Awissu, 2013 giet prezentata mill-atturi l-kawza bin-numru 56/2013 fejn fiha allegaw illi kien wara 19 ta' Gunju, 2013 li l-konvenut u huh hawlu x-xtieli fil-passagg. Sa dak iz-zmien izda jirrizulta mill-provi fl-atti taz-zewg kawzi li nonostante x-xtieli l-atturi xorta wahda ghaddew mill-passagg in kwistjoni u accedew ghall-proprjeta'

taghhom. Jirrizulta mill-provi li kien fil-mori tal-kawza 56/2013 li sar ukoll *ex admissis* mill-konvenut (fol. 118) il-qannicc tal-qasab li eskluda kompletament il-possibilita' li l-atturi jghaddu mill-passagg vantat minnhom (ara xhieda ta' Francis Portelli 74 et seq). Il-konvenut jikkonferma a fol. 119 tal-process li dan sar wara s-Sajf tal-2013 appuntu biex l-atturi ma jibqghux jghaddu. Il-kawza odjerna nfethet fit-30 ta' Dicembru, 2013 u huwa f'din il-kawza li ghall-ewwel darba jissemma l-qannic tal-qasab ghalhekk bilfors li dan sar bejn l-ewwel kawza u t-tieni kawza. Jirrizulta ghalhekk li l-kawza nfethet ferm fit-terminu tas-sena mpost mil-ligi.

L-elementi tal-pussess mhux bil-vjolenza jew mohbi u l-animo domini:

Illi l-istess atturi u binhom fix-xhieda taghhom a fol. 15, 18 u 20 kif ukoll fil-kontro ezami taghhom ilkoll jikkonfermaw li l-passagg in kwistjoni huma kienu lhom juzawh mill-anqas mis-sena 1984 tant illi kienu jghaddu bl-ingenji u bil-'land-rover' u lkoll jikkonfermaw li hadd qatt ma waqqafhom. Xhieda mressqa mill-istess konvenut jikkonfermaw li l-atturi kienu juzaw il-passagg li jibda mir-rampa li giet imblukkata bil-gebel u jkomplu ghaddejjin minn fejn illum hemm il-qannic tal-qasab ghal fuq il-proprjeta' taghhom u dan bl-ingenji taghhom. Issir referenza ghax-xhieda b'mod partikolari ta' Francis Portelli a fol. 74 tal-process, ta' Mikiel Sacco a fol. 82 tal-process u ta' Carmelo Hili a fol. 92:

Francis Portelli xehed kif isegwi:

'Avukat:
Is-Sur Portelli, kif jghaddi kif jidhol ghar-raba tieghu?

Francis Portelli:
Issa ma nafx mnejn jghaddi jien issa . Qabel minn hemm kien jghaddi imma.

Avukat:
Qabel minn hemm, minn fejn?

Francis Portelli:

Minn hemm hekk, minn go tieghi.' (fol. 77/78)

Mikiel Sacco xehed kif isegwi:

'Avukat:
Meta saret ir-rampa, minn meta saret ir-rampa lil hawn, Pawlu kien juza dik ir-rampa biex jidhol ghar-raba' tieghu?

Mikiel Sacco:
Iva kien juzaha imma go tan-nies hux.

Avukat:
Iva imma kien juzaha.

Mikiel Sacco:
Billi kien juzaha ghax ma kontx narah jien. U jien ma tajjarthiex ghax jien ma naghmilx ligijiet.' (fol. 87)

Carmelo Hili jixhed kif isegwi:

'Avukat:
Inti fil-fatt m'ghamilt xejn biex izzommu milli jghaddi. Baqa jghaddi.

Carmelo Hili:
Xi tridni naghmel.

Avukat:
Iva. Taqbel mieghi li baqa jghaddi? Iva jew le.

Carmelo Hili:
Kif? Iva baqa' jghaddi. Mhux minn fuqi biss imma minn fuq haddiehor ukoll.' (fol. 97)

Illi mill-assjem tal-provi din il-Qorti ma ghandha l-ebda dubju li ghal numru ta' snin l-atturi kienu jghaddu, apertament u minghajr habi mir-rampa in kwistjoni u jkomplu fuq il-passagg li parti minnu jigi fuq l-ghalqa tal-konvenut sabiex jaccedu ghall-proprjeta' taghhom u kien

biss wara li tpoggew il-gebel fir-rampa msemmija mix-xhud Carmelo Hili u l-qannic tal-qasab imsemmija minn diversi xhieda, kif ukoll konfermati mill-istess Qorti waqt l-access, illi l-atturi gew impossibilitati milli jghaddu aktar minn fuq il-passagg in kwistjoni.

Il-Qorti rat ix-xhieda tal-konvenut u ta' huh Emanuel Camilleri u tiddikjara li ma tqisx il-verzjoni tal-konvenut u huh Emanuel Camilleri, fejn sostnew li qatt ma raw lill-atturi jghaddu mill-passagg jew li ma kienux jaf li huma kienu jvantaw dritt ta' passagg minn fuq l-ghalqa tieghu, bhala wahda veritiera in vista li hija sahansitra kontradetta minn bosta xhieda mressqa mill-konvenut stess f'dawn il-proceduri. Il-fatt ukoll li bosta xhieda jikkonfermaw li ghal hafna zmien ir-raba ta' Eucharistico Camilleri, anki qabel xtraha, kienet gmiem ukoll jimmilita favur il-verzjoni tal-atturi u mhux dik ta' Camilleri (ara xhieda ta' Mario Portelli a fol. 38 et seq). Il-Qorti wkoll tqis li l-verzjoni moghtija minn hu l-attur Joseph Portelli (fol. 56 et seq) u li tressaq bhala xhud mill-konvenut hija certament imtappna b'animosita bejn ix-xhud u l-attur u dan anki mill-mod kif inghatat l-istess xhieda u ghalhekk ma tqisx li tista' tistrieh fuq l-istess xhieda.

L-istess xhieda tal-konvenut meta mistoqsija jekk qattx hadu proceduri legali biex iwaqqfu lill-atturi milli jghaddu mill-passagg lkoll iwiegbu fin-negattiv. L-atturi jsostnu li huma dejjem kien minghalihom li huma ghandhom dritt ta' passagg mir-rampa in kwistjoni u l-ghalqa tal-konvenut tant illi l-attur isostni li kieku huwa b'xi mod kien infurmat li huwa ma setax jghaddi minn hemm lanqas kien jixtri l-ghalqa in kwistjoni (fil-mori li gia kien juzaha) ghaliex hu joqghod attent li fejn jixtri jkun accessibbli bl-ingenji altrimenti mhux tajjeb ghalih (ara fost ohrajn fol. 163 tal-process 56/13). Dan jevidenzja ghalhekk l-animu tal-atturi fl-ezercizzju tad-dritt tal-passagg in kwistjoni bhala dritt taghhom.

Illi l-artikolu 524 (1) tal-Kodici Civili jsostni kif isegwi:

'(1) Il-pussess huwa d-detenzjoni ta' haga korporali jew it-tgawdija ta' jedd, li taghhom tista' tinkiseb il-proprjeta', u li wiehed izomm jew jezercita bhala tieghu nnifsu.'

Ai fini tal-'actio manutentionis' ghalhekk il-Qorti tqis li l-element tal-*pussess animo domini* mhux vjolenti jew abbusiv da parti tal-atturi fil-

mument li sehhet il-molestja huwa sodisfatt. Jekk dan il-pussess u cioe' l-passagg tal-atturi minn fuq l-ghalqa tal-konvenut ghandux bazi legali jew le hija kwistjoni legali diversa minn dik li trid tistabilixxi l-Qorti llum.

Il-molestja

Finalment l-ahhar element huwa dak tal-molestja. Fil-kawza odjerna l-konvenut bl-ebda mod ma jichad li kien hu li hawwel ix-xtieli fil-passagg u li konsegwentement ghamel ukoll il-qannicc tal-qasab u dan kif jikkonferma hu stess fix-xhieda tieghu a fol. 118 et seq tal-process. Il-konvenut jichad li kien hu li ghamel il-gebel fil-bidu tar-rampa izda x-xhud Carmelo Hili jikkonferma fix-xhieda tieghu li dawn saru fl-istess zmien tal-qannicc tal-qasab (fol. 92 et seq). Il-Qorti kif gia nghad ikkonfermat il-prezenza ta' dawn il-gebel jew vireg waqt l-access fuq il-post. Ix-xhud Francis Portelli a fol. 74 *et seq* tal-process li huwa l-persuna li jiehu hsieb l-ewwel ghalqa li fiha hemm ir-rampa u li fuqha hemm il-passagg li jwassal l-ewwel ghal fuq il-proprjeta' tal-konvenut u wara ghal fuq tal-atturi jsostni li huwa ma jafx min ghamel il-gebel allura ma kienx hu li ghamel l-istess (fol. 78).

Il-Qorti tqis li l-fatti li rrizultaw u cioe' li l-vireg jew il-gebel ma sarux minn Francis Portelli jew Carmelo Hili li ghandhom interess fl-ewwel ghalqa u li dawn saru fl-istess zmien tal-qannicc tal-qasab huwa evidenza cirkostanzjali bizzejjed sal-grad tal-probabbli rikjest mil-ligi li dawn saru mill-istess konvenut fl-istess zmien li sar il-qannicc tal-qasab biex jigi ostakolat kompletament l-uzu tal-passagg da parti tal-atturi. Dan huwa msahhah bil-fatt li l-atturi baqghu jghaddu minn fuq il-passagg nonostante li kienu gie mhawwel u kien biss permezz tal-vireg/gebel u l-qannic li ma setghux jidhlu aktar.

Fir-rigward tax-xtieli din il-Qorti ma tqisx li dawn wahedhom servew ta' ostakolu ghall-atturi sabiex jghaddu mill-passagg anki stante li iben l-istess atturi Stephen Portelli a fol. 13 tal-process numru 56/2013:

'sabiex nghaddi jien kont kostrett li nghaddilu minn fuq l-ucuh, peress li hu halla kollox hemm.'

Ghaldaqstant il-Qorti ma tqisx li x-xtieli wahedhom kienu ta′ molestja tali li cahhdu l-atturi milli jezercitaw il-passagg minn fuq l-ghalqa tal-konvenut tant illi xorta ghaddew izda l-persistenza da parti tal-konvenut li jibqa′ jhawwel fil-passagg nonostante li l-atturi jghaddu minn fuqhom hija dik li effettivament tikkonsisti fil-molestja neccessarja ghas-success ta′ din l-azzjoni.

In vista tas-suespost, il-Qorti tqis li anki l-element tal-molestja tad-dritt tal-atturi huwa sodisfatt mill-persistenza tal-konvenut li jibqa′ jhawwel fil-passagg, mill-qannicc tal-qasab u mill-vireg/gebel li tpoggew fir-rampa.

Decizjoni

Ghar-ragunijiet suesposti, din il-Qorti taqta′ u tiddeciedi l-kawza billi filwaqt li tichad l-eccezzjonijiet kollha tal-konvenut, tilqa′ t-talbiet attrici kif isegwi:

(1) Tiddikjara illi l-konvenut iddisturba lill-atturi fil-pussess ta′ hwejjighom billi ostakola l-passagg li minnu huma jaccedu ghar-raba taghhom meta f′xi gurnata wara d-19 ta′ Ġunju 2013 u fil-gimghat u xhur sussegwenti l-konvenut irrenda l-access da parti tal-atturi ghar-raba taghhom iktar difficli;

(2) Tordna illi l-atturi ghandhom jigu mantnuti fil-pussess ta′ hwejjighom u ghal dan il-ghan tordna lill-konvenut sabiex fi żmien xahar jirreintegra lill-atturi fil-pussess pjen ta′ hwejjighom u dan billi jnehhi kwalunkwe oggett li b′xi mod qed ixekkel il-passagg liberu tal-atturi fosthom jaqla′ kwalunke xitel li prezentement hemm fil-passagg, jiddesisti milli jhawwel aktar xitel fl-istess passagg, inehhi l-qannicc tal-qasab mill-passagg u jnehhi l-vireg/gebel li hemm fir-rampa li twassal ghall-ghelieqi tal-partijiet u dan sabiex jhalli l-istess passagg ghal-liberu access tal-attur;

(4) Tordna li fin-nuqqas illi l-konvenut jezegwixxi x-xoghlijiet ordnati minn din il-Qorti fiz-zmien xahar, tawtorizza lill-atturi sabiex jaghmlu x-xoghlijiet huma a spejjez tal-konvenut taht is-supervizjoni tal-Perit Clint Camilleri li qed jigi nominat ghal dan il-ghan. L-ispejjez tal-Perit

ghandhom ikunu pagabbli direttament mill-atturi lill-Perit bi dritt ta' rkupru mmedjat minghand il-konvenut.

Bl-ispejjez kollha kontra l-konvenut.

(ft.) Joanne Vella Cuschieri
Magistrat

(ft.) Maureen Xuereb
D/Registratur

Vera kopja

D/Registratur